

keskustelua

Kuviokelluntaa?

En voi olla puuttumatta Terhi Rantasen kritiikkiin¹, joka kohdistui *Tiedotustutkimuksessa* 4/1981 olleeseen kirja-arvioon². Rantasen mielestä kritikoin Risto Sinkon toimittamaa artikkelikoelmaa *Televisio ja suomalainen poliittis-moraalisesti*, kun nostin esiin kysymyksen kirjan apologeettisuudesta. Esitinhän, että kirja on peruspainoltaan "television, etenkin kaupallisen tv-toiminnan olemassaoloa ja kehitystä puoltava".

Rantanen kokee arvioni kohtuuttomaksi etenkin Helena Mäkisen ja Risto Sinkon artikkeleiden osalta. Jälkimmäisen artikkelien osalta minulla ei liene syytä tarkistaa kantaani. Kritiikkini ei - päinvastoin kuin Rantanen antaa olettaa - perustu pelkästään siihen, että Sinkko "käyttää MTV:n katsojalukuja"³. Kyllä hän käyttää myös Ylen katsojalukuja tv:n katsomisartikkelissaan. Ylen aineistoilla on Sinkko myös MTV:n nuppilukututkimuksen jatkoanalyysien kehittämisen aloittanut.

Sinkon artikkelien apologeettisuudesta käy esimerkkinä em. kirja-arviossani esittämäni kaksi suoraa sitaattia kirjoittajan viestinnän moottoritie-mentaliteetistä⁴. MTV-apologioista kiinnostuneet kaivakoot esiin *Suomen Lehdistön* 2/1982, jossa Sinkko etsii perusteita MTV:n Kymmenen Uutisten tarpeellisuudelle. Siinä yhteydessä hän tulkitsee *Tiedotustutkimuksen* työryhmän uutistutkimuksen vankaksi puolloksi MTV:n Kymmenen Uutisten olemassaololle⁵ - vaikka itse uutisartikkeli⁶ tuskin tuollaisiin tulkintoihin aihetta antaa.

Sitä vastoin Helena Mäkisen osalta apologiaväitteeni oli kohtuuton. Jotta voisin täyttää Rantasen toivomuksen rakentavasta ja ohjauvasta kritiikistä, on pari lisähuomiota paikallaan. Rantanen toteaa, että "Mäkisen artikkeli edustaa uutta ja tärkeää aluetta viestinnän tut-

kimuksessa" ja että Mäkisen artikkelin "arvo on juuri siinä, että se tuottaa perusinformaatiota, joka on hyvin tärkeää jatkotutkimuksen kannalta"⁷.

Tuota perusinformaatiota sisältynee ilmeisesti artikkelin seitsemään taulukkoon ja kolmeen kuvioon. Mutta kuka tuon perusinformaation on tuottanut? Mäkinen artikkelissaan?

Artikkelin seitsemästä taulukosta neljä on Kulttuuritilastosta⁸ ja yksi Siivosen ja Tuukkasen raportista⁹. Näistä lähteistä on myös asianmukainen maininta taulukkojen yhteydessä.

Sen sijaan nuorelle tutkijalle saattaisi olla vastedes hyödyksi merkitä lähdeviitteet myös kuvioihin, jos graafit ja/tai niiden pohjana olevat valmiit lukusarjat on saatu muualta valmiina, kuten artikkelin kaikkien kolmen kuvion osalta on kyse. Toki kirjoittaja on lisännyt kuvioon 3.1. kuuden joukkotiedotusalojen liikevaihtojen kehitysgraafiin BKT:n kasvuprosentin vuosivaihtelugraafiin¹⁰ - muutoin on kirjoittaja saanut graafit tai niiden perustana olevat lukusarjat Yleisradion suunnittelu- ja tutkimusosastolta.

Artikkelin lähdekirjallisuudessa toki esiintyy kahdeksan Ylen suunnittelu- ja tutkimusosaston suunnittelumuistiota, mutta epäspesifisti, epäpersonifioidusti: tekijännimet puuttuvat. Marja-Leena Kalkkinen, Raija Parkkonen ja Martti Soramäki ovat nimettöinä tuottaneet Mäkisen perusinformaatiota.

Edelläolevasta on ehkä käynyt ilmi, että Rantasen väite Mäkisen artikkelin arvon perustasta - uutuudesta ja perusinformaation tuottamisfunktiosta - saattaa olla hieman yliampuva. Joukkotiedotustaloudesta tehdyn, etupäässä valmiin tilastomateriaalin kokoajana se kyllä puolustaa paikkaansa. Tulkintanäkökulman löytymisen myötä jatkotutkimuksesta kehittynee kiinnostava.

Jukka Haapasalo

(Viitteet sivulla 94)